

F 24
1887

თეატრი

საქოველ-კვირალ სალიტერატურულ და სახეატრულ გაზეთი

1887 წელსა

№ 4

თეატრალის 1.

გაზეთი ღირს: ერთის წლ. 5 მ., ნახ. წლ. 3 მ., ცალკე ნომ. 15 კ. სელის მოწერა მიიღება: თბილისში რედაქ. კანტორაში. ფოთში ბესარ. კალანდაძესთან, ადრესი გარეშე მცნოვრებთათვის: ТИФ-ЛИСЬ, ВЪ РЕДАКЦІЮ ГАЗЕТЫ „ТЕАТРЪ.“ გაზეთი ისყიდება: თბილისში ჩარკვიანის წიგნის მაღაზიაში; ხიდის ყურთან: ალიხანოვის პაპაროზის მაღაზიაში. ქუთაისში: ჭილაძეთ წიგნის მაღაზიაში და ბათუმში პარიკმახერ არსენასთან.

საგაზეთოდ დანიშნული წერილები (კორრესპონდენცია) გარევევით უნდა იყოს დაწერილი. თუ საქიროება მოითხოვს წერილებს რედაქცია შეასწორებს. რედაქცია არა კისრულობს წერილების უკან გაგზავნას და მათ შესახებ მიწერ-მოწერას. უოველ წერილში უნდა იყოს მოხსენებული: სახელი, გვარი და საცხოვრებელი ადგილი დამწერისა.

ვისაც ხელის მოსაწერი ფული ჰქვრ არ წარმოუდგენია და მომავალ შხათამდე არ წარმოადგენს, იმას შემდეგი ნომერი არ გაეგზავნება.

რედაქციის კანტორა ეადიტანეს: თქრამკედლების ქუჩაზე ბარისოვის სახლებში № 48.

ზოგი ერთი ჰირნი დასაბეჭდს და სხვა წერილებს თავის ნაცნობების სახელზე ჭგზავნიან და მათ მოაქვსთ რედაქციაში, ამის შემდეგ არც ერთი წერილი არ დაიბეჭდება, რომელიც შემდეგი ადრესით არ იქნება გამოგზავნილი: Серебрян. ул. д. № 48, Барисова.

 ჩვენ შევიტყუეთ, რომ ამ დღეებში ჩვენი საუფარგელი და ნიჭიერი ჰოეტი აკაკის ოცდასუთი წლის იუბილეს გამართვას აპირებენ. სასურველია რომ ამ ფრიად სასიამოვნო დღესასწაულობაში ყველა ქართველმან მონაწილეობა მიიღოს. ამ დღეს ჩვენი დრამატულ დასისაგან წარმოდგენილი იქნება იუბილიარის დრამა „თამარ ცბიერი.“

ჩვენი გაზეთის შემდეგ ნომერში იქნება სურათი და მოკლე ბიოგრაფია ჩვენი სახელგანთი ჰოეტის აკაკისა.

დაზოგავულ მემობას.

ვიდრე ადამსა და ევას
გახენდა თურმე ღმერთი,
მსე და მთვარე ჰკრმნობდნენ ლსენას
და უყვარდათ ერთმან—ერთი.

სიყვარულობდნენ, ხარობდნენ,
მარად ერთად მოკსავრობდნენ;
მთელს ქვეყანას უხვსა სხივებს
არ აკლებდნენ, მოათუნდნენ.

მათი მკსავსი, სანატრელი
არ ეოფილა კიდევ სსვაცა;
ტბებობდა ვეელა მნახველი,
ქვევით მიწა, და სევით ცა.

მაგრამ როდესაც მიწასედ,
ბოროტება უცებ გაჩნდა
და იხილა ძაღლა ცასედ,
მთვარე და მსე რომ ერთად სჩნდა,

ცილის წამება, განკიცხვა
დაუწყო მათ მეკობრობას;
მოსცხო ჩირქი და ტალახი,
მათს სიყვარულს და ერთობას.

მისმა ენამ მზე მთვარესა
დააშორა საშუდამოთ;
შიშით ერთის მეორესა
ნახვა აღარ აქვთ საამოთ.

მას აქეთ ცალ-ცალკე დადის
მზე და მთვარე თავის გსაზედ
და როდესაც ერთი ჩადის,
თავს აჩენს მეორე ცაზედ.

იშვიათად თუ მოხდება,
შესვდებიან ერთმან—ერთთა,
მზე აენტება, წითლდება,
მთვარე კრთება, ჰკარგავს ფერსა...

ჩვენც, ძვირფასო ცილი გეწამეს,
ბოროტ ენით დაგვაშორეს;
მოგვაკლეს გულის სიამეს,
ვერ ვსედავთ ერთი მეორეს.

მაგრამ ჩემს გულში შენს სახეს
ვატარებ ბნელს სიცოცხლეში;
მოვეკვდები, ხელს არ ავიღებ,
ჩავიყოლებ სამარეში.

დ. ლე—ძე.

1887 წ.

15-ს ანჯარს.

მოკლე ბიოგრაფიული ცნობანი.

გოლტერი.

გაგრძელება.*

ერთი უმთავრესი მიზეზი გოლტერის გაკლენისა ყოველ გვარ საზოგადოების წოდებებსუდ, უთუოთ ის იყო, რომ მის ნაწერებში ყველგან მოსჩანდა უზომო სიყვარული კაცობრიობისადმი, — ამის უარ შეოფელნი ან სრულებით უმეცარნი უნდა იყვნენ ან განძრას თვალებს ისუჭამდნენ. გოლტერმა კაცის ნაკლუდეკანებათა ბრძოლას შესწირა მთელი თავის სიტაცსლე. გოლტერის სიცილი — კილვა და სსვა უდიდესი სიყვარული იყო. ყოველს მის ნაწერებში მკითხველი შესვდება ასეთს ზატოოსანს სიტუეებს, როგორც: „მე მწამს ლმერთი და მიყვარს კაცობრიობა; აი ეს არის ხეი რწმუნება.“ —

რაცეი შეესება გოლტერის ფილოსოფიას რწმუნებასუდ: მისს მიმართულებას უფრო ატეისტური ხასიათი აქვს...

ამისა გარდა გოლტერის ფილოსოფიას აქვს ერთი დაუფასებელი თვისება — სიცსკელე, რომელსაც ხანდისხან უფრო მსიარულება ეტეობა, მის არ სჯეროდა რომ ბოროტებას ბოლო არა ჰქონოდა და რალც გაიმედოვნებული თავმოწონებით ჰკიცსაგდა ყოველგვარს უსნეობას. მართალია — ამბობს იგი — ბოროტება ბოროტებად რჩება, როგორც ავადმყოფობა ავადმყოფობად, მაგრამ ავადმყოფობასაც აქვს ბოლო. საკიროა მხოლოთ ჯეროვანი ექიმობა და წამლობა — და მერე უმატებს: „როგორც ყველგან რქრო ერთ ფერის და თვისების არის ხოლომე ჩინეთში და ამერიკაშიაც, აგრეთვე გულის პრინციპები და მოძრობანი ყველგან ერთი ნაირია, ერთი და იგივე თვისებისა, კაცი ვერ შესცვლის პატოოსანი და კეთილის გულის თქმას; ველური ხალხიც კი თავის დედ-მამას პატოესა სცემს, ჰკიცხავს ბოროტებას და სიცრუევს, მკვლელებს სჯის და სხვა... და მერე — მქვეყანასუდ

ომის უარესი არაფერი არ არის, მაგრამ ყველა ხალხი სიმართლის დასაცველად ებრძვიან ერთი მეორეს...

ყველა ფილოსოფოსნი, ზორასტრიდან მოყოლებული ესლანდელი ლორდ შავტსბერამდე შეხედულობით და მიმართულებით ზნეობრივ სწავლაში და პრინციპებში ერთი და იგივე აზრისანი იყვნენ: სწორე შეხედულებას მაშინ ვიქონიებთ სიმართლეზე და უსამართლოებაზედ, როდესაც შევიგნებთ რომ ორჯერ ორი ოთხია. ეს ასეა და მაშასადამე ყველა კაცს ვალად სძევს რომ იმან ყოველივე თავისი ცდა მოიხმაროს კეთილის და ზნეობრივის საქმის მოსაქმედებლად“ —

ჩვენ წინააღმდეგ ვსთქვით, რომ გოლტერს ინგლისმა დიდი სარგებლობა მოუტანა. მაშინდელი ინგლისური კონსტიტუცია გოლტერს იდეალურ წესწესობილებად მიაჩნდა. აი მისი სიტყვები: „ინგლისური კონსტიტუცია მარტო ერთია მთელს ქვეყანაში, სადაც მეფეს უფლება აქვს კეთილი საქმე აწარმოვოს და იმავე დროს ბოროტების და ძალდატანების ჩადენას კი მოკლებულია. აქ ყველას შეუძლიან თავის სამშობლოს სარგებლობა მოუტანოს, აქ არ არსებობს ბატონ-ყმობა.“

რას თქმა უნდა რომ ამის მნასკელს მაშინდელ საფრანგეთის და გერმანიის მართებლობა არ მოეწონებოდა. გოლტერი შეუდგა თავისი ერის პოლიტიკური ბედ-იღბლის გაუმჯობესობას, რამდენადაც კი ეს შრომა მისთვის შესაძლებელი იყო. მართალია გოლტერს თავისი პოლიტიკური აზრები ერთ წიგნში არ მოუქცევია, მაგრამ ყველა მის წვრილს წერილებში და ლექსებშია ცნათლად მჩანს მისი სურვილი და იდეალი.

გოლტერის დრამატული თხზულებანი სხვსენი არიან თავისუფლობის ქებით და პოლიტიკური რეჟიმის დეკნით. გოლტერი თუმიტა თავის თანამედროვეთ, მონტესკიეს და რუსსოს პოლიტიკურ შესჯედულებასში, უფრო წვრილმანებში, არ ეთანხმებოდა, მაგრამ მათ ერთი მიზანი და წადილი ჰქონდათ...

გოლტერი თხულობს, რომ ყველაფერი სინიღის და სიმართლეს ემორჩილებოდა; თხოულობს...

სწავლის გამუჟობებს, სიტყვის და მწერლობის თავისუფალ მოქმედებას და შეურყეველ სიძარბოს.

გოლტერი როგორც პოეტი ცამდინ აქევთ ზოგ-ერთს მისს თავიანის მცემლებს, მაგრამ სიძარბო თსოულბს ესთქვათ რამ, გოლტერი თითქმის თორმეტის წლისა არც კი იყო, როდესაც დაიწყო ლექსების წერა, მაგრამ საზოგადოთ მისი ლექსები იმდენს არაფერს არ წარმოადგენენ რამდენსაც ლაზარაკობენ მასზე. საზოგადოდ ფრანგულული ლექსები რაღაც უცნაურ ლექსთ წუობას ემორჩილებიან მთ მომეტებულად რითმის სიმდიდრე აკლია; აკლია აგრეთვე ის ჭარბონია, რომელსაც ჩვენ შეგვგებოთ სსვა ხალხის და ეროვნების პოეზიაში. გოლტერის ლექსები არ იუენენ ნამდილად პოეტურის ტეცხლით გამთბარნი. გოლტერი უფრო ჭკვიანი პოეტი იყო, ვიდრე პოეტი—ფანტაზიორი; მაგრამ სულ სსვა არის გოლტერის სატირები. აქ სრულიად იშლება მისი ნიჭი, მისი გენიოსობა, ჭკვა, სიმახვილე; სტილი და მხამი ერთ მეორეს ეჯიბრებიან სიმდიდრეში და სიუსვეში. სატირიკოსებში გოლტერს ბადალი არც ჰყოლია, არც ჰყვანდა და კვონებთ არც ეყოლება.

ვალიკო—ია.

ყ რ ი ე ლ ა ვ ე ს ტ ა

(გაგრძელება).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა მ ე ნ ა მ მ .

მ ა ნ ა ს მ , დ ე - ს ი ლ ვ ა .

გმადლობ მოსვლისთვის. შენ გსურს მშვიდობა
ამ ჩემს სახლშია შემოიტანო...

ერთს ამას კი გთხოვ, ნუ დაიწივლებ!

ნურც არაფერსა ნუ დამეყვადრებ!

ნურც ნუგეშსა მცემ!...

სილვა.

გასაოცარი

ჭაჭი ხარ შენა! შენსევე ძალიან
აზრდის დარდსა არ კრიდებს
და შენ კი იგი არც ერთსა წამსა
არა გშორდება!..

მანასე.

სამს მოთათბირეს

ელაპარაკე?

სილვა.

სინაღოლიდამ

ესლა მოვდივარ.

მანასე.

უარ-ყოფისთვის

შეველს მზად არის? მსურს მალე მოკრჩე
ყოველისთვის, რომ უგუნურება
არ გაძლიერდეს...

სილვა.

უგუნურებას

შენ მას ეძახი, რაც შე მჩანს საქმედ
სარწმუნოების.

მანასე.

ქო, დიაღ, დიაღ,

იგი შტრობაცა, რომელიც ესლა
მზაკვარებითა მე მასეს მიგებს
და იგი შურის გებაც, რომელიც
უფობლად მდევნის—შენის აზრით
სარწმუნოების საქმეა, რაღა?
მოხაი და მის მომხრეები
მე ესლა თავსა აღარ მიკრუნუნ

და ბირყასედაც იმას ცდილობენ
როგორ მკენონ და როგორ დამღუპონ.
იმათ სუფევლამ კარგად იცინა,
რომ რაკი გაჭარს ყოველის მსრინდამ
გზას შეუგრაძენ,—დაიღუპება...

სილვა.

მოთმინება და იმედი გჭონდეს!

მანასე.

რის მოთმინება და რის იმედი,
როდესაც ერთად ერთი წამი მე
საცხოვრებელიდამ სრულიად დამცრის...
თუ იოხაის უნდა დამღუპოს...

სილვა.

მანასე!

მანასე.

კმარა!... მხოლოდ ამას გთხოვ,
რომ საქმე დროით დახბოლოვო.
გესმის თუ არა? დროითა მეთქი!
აკოსტას შენ თვით ელაზარაკე;
ახსენ, იგი როგორ მოიქცეს,
რომ ეს ოთხივესნი რაზინებისა
უფრო მეტად არ აკვიყაყანდნენ...
ურიელიცა... ესლავ აქ მოვა.
ყოველის ფერი უთხარ... მე წავალ...
მაგრამ, დე-სილვა, ნუ დამიმალავ—
ჩვენს მეტი ხომ აქ არავინ არის—
შენ თვითონაც ხომ ეს რაზინობა
აგრე რიგათა თვალში არ გიზის...
და მართლაც, განა შესაძლო არის
ვიყოთ ნამდვილნი მართლ-მორწმუნენი?
შეიძლება, რომ კაცმა ძველ-ძული,
მცნიერების დახმარებითა,

თავის თავს თვითონ აუხუსულოს
და კვლად ისევე იქვე მივიდეს,
სიღამაც წინად გამოვიდა ის!
როდესაც ბავშვებს ვასწავლით სწამდეთ,
რომ ორჯერ-ორი სუთი არისო,—
მე ამასია არ ვსედავ სიბრძნეს;
მაგრამ წადი და შეეწეე შენა
ფილოსოფიურს მეცნიერებს,
რომელიც სარწმუნოებასია
უარს არ ჭეოვს საიდუმლოებს
დროს წავიდე, მე კანტორაში
ბევრი რამა მაქვს საანგარიშო (ჯადის).

ბამონცლა მემოთხე.

ურიელ და სილვა.

ურიელ (კარებში შედგება).

დე-სილვა, მე ვარ! დაწვევლილს კაცსა
განა ნება აქვს მიუახლოვდეს
წმინდა სულების დამცველს?

სილვა.

ურიელ,

უუწმინდესი საქმე გაცისა—
მოვალეობა სინიდიისისა,
სამწუხაროდა, არის ის, რასაც
იგი არ ებრძვის იშვიათადა
და რასაც იგი იშვიათადა
იქმს თავის ნებით. მე კი, აკოსტა
დაგსაჟე შენა ჩემს უნებურად.

ურიელ.

დიად, მეც ვიცი. შენ ერთად-ერთი
გონა დამიტოვე გამოსასვლელად

და იმა გზისა აჩქვბ, სიღვბ,
 მე არ შემიძლბ...

სიღვბ.

გულს უსაჭიან,
 რომ შენ გულითა კვლბად ეკუთვნი
 ისრაილის ძეთ, თუმიც შენს საბუთებს
 მე ვრაცხავ საგნის შეუფერებლბად,
 როგორათაც ვთელი ივდიითის ტრფობბს
 ეშმაკისგან მოვლინებულბად.
 მაგრამ ასეა თუ ისე არი, —
 მე მანც უნდა მოგესალმბო,
 ვით მომავლსა ჩემსა ნათესავს,
 და სელს მით უფრო სიამოვნებით
 გართმევ, რომ რავი ასე გათავბ
 საქმე, ამსტერდამს კვლავ ეუბლებბ
 მალბდა ჭკუის კაცი.

ურიელ.

მერე სბდ
 ვბოვბ მე ებ? მართბლი არის,
 აწ სიუვარული ანგელოსისა
 მომეკვლინა მე—მაგრამ მითხარი,
 ნებბ მაჭვს იგი მიუითვისბ მე,
 რის მითვისებბც კხნონის მბლით
 არ შეიძლებბ...

სიღვბ.

საქმეც ევ არის,
 რომ შეიძლებბ, მეგობბრო. დღეს
 სამი კაცისა თბთბირს დავესწარ.
 მბთ გბდასწუვიტეს შენ სასარგებლბდ:
 ვანდერსტრატენის სიძესა ჩვენსა
 მიკელ მვბტრბდ არ მოვექტევიბო,
 შესანსნებლბდ როცა მოვბო.

წადი უშიშრად აკრძალულს ადგილს.
 სინაღლის კარს სამჯერ დაჭკარი;
 იქ მოგინდება მტირე ხანს მოცდა,
 ამ დროს თუ ხალხი შემოგეხვიოს,
 შენ ეს, ურთელ, ნუ შეგაშფოთებს...
 რა გუყვით? სსვაფრივ არ შეიძლება...
 მერე გამოვა მოსამსახურე
 და უფროს რაბინ ბენ-აკიბასთან
 წაგიყვანს სჯულში გამოსატყვევად.
 ასე ინებეს მოთათბირეთა.

ურიელ.

გულმოღვინებით გიგდებ მე ყურსა—
 და, სწორედ გითხრა, ძალიან მიკვირს.
 მე მომიყვანეს აქ მხოლოდ მისთვის,
 რომ შენ, დე-სილვა, მოგესალამო;
 შენ კი აქ რაზედ მესაუბრები?

სილვა.

შენს უარ-ყოფაზედა.

ურიელ.

რაზედა?

სილვა.

შენ მართალია ძალიან გიკვირს,
 მაგრამ იმასაც ნუ დაივიწყებ,
 რომ მხოლოდ ერთის უარის-ყოფით
 აიტღენ წუეკლას!...

ურიელ.

უარის-ყოფით?

ეგ სატყვა ისე მეჩოთირება,
 რომ თვით ბატონიც ძლივსა ჭბუდავენ
 მაგის წარმოთქმას... სილვა, ვინ გითხრა,

რომ მე იმედი მაქვს განვიწმინდო
წიქვლისაგანა?

სილვა.

ახ, ახ, ურიელ!

ახა დაფიქრდი, რას ამბობ მაგას!
ნუ თუ ის გინდა, რომ შენი როტვა
გულისა ნებად გადააქციო?
შენ იმაზედ ხომ დამეთანხმები,
რომ ვინც განდგომილს მიათხოვებს ქალს,
ორივე ერთია—ვითომ ის უთქვამს—
„მე აღარა ვარ ებრაელი!“
ამასთან ხალხი აგიტებს რასმე,
თუ რომ მაგ ახრით შენ აქ დაჩნები:
ქრისტიანებიც ჩვენ გაგვიწივენ
მიგარველობასა.

ურიელ.

დიაღ, მეც ვიცი,

და ამისთვისაც ესლავე ვიფიქრობ,
სადა და როგორ მოვიპოვო მე
მცირე რამ საქმე, რომ მით შემიძლოს
ბედ-კრულის ჩემი თავის დაჩნენა...
დე-სილვა მანც დამიგდე უური:
თუ ერთხელაც არის როდისმე
სთვლიდი შენს თავსა მეცნიერად,
თუ ერთხელც არის შენი გონება
ციურის მაღლით გაბრწყინებულა,—
ვით მეუბნები: „უარი-ჰყავო!“
აგრე გულგრილად?

სილვა.

შენანიება

გმირსაც ამშვენებს.

ურიელ

გმირმა ინანოს

ასალი ღვაწლის ჩადენისათვის.

სილვა.

კაცმა რომ თავის დანაშაული
თვითონ შეიგნოს—ცოდვა როდია.

ურიელ.

მე ჩემს თავთან ვარ დანაშაული,
რბინებთან კი ცაშდის მართალი.

სილვა.

მღვდელი თავისთვის როდი თხოულაბს
მონანიებას.

ურიელ.

ღვთისათვის? მის გზას
თვით მე ვიზოვი.

სილვა.

ახ, ურელ მე,

აი სწორედა ეგ მიგაღებს გულსა,
რომ შენ დაეკუ ღირსებას იქა,
სადაც მის ძეხსა არ შეიძლება!
ხომ იცი რომე საჭირო არა
კაცთ სინანული? სინანულს მარად
მნიშვნელობა აქვს უველა ხადსისთვის,
რომ დაცულ იქნას წესი-და მღვდელიც
ამისთვის არის დაუენებელი...
ახა განსჭვრიტე გონების თვალით
ეს წესი, იგი უველა ფერია—
და შენ კი რა ხარ? ბეწვი, ატომი
ამ განუსაზღვრელ ქმნილებათ შორის
და სხვა არ არა...

ურიმლ.

ჩემის თავისთვის
 თვით ვარ ქვეყანა.

სილვა.

ღიად, თუ კი თავს
 გაიზვიადებ.

ურიმლ.

მას ქვეყანაცა
 აზაფერია.

(გაგრძელება იქნება).

კრიტიკა და ბიპლიოგრაფია.

რამდენიმე მოსაზრება შოთა რუსთველზე.

(გაგრძელება.)

ძველ მწერალთაგან დარჩენილია ერთი ჰაზრი და ეს ჰაზრი ეხლაც გაგვიგონია ჩვენა, რომ შოთა რუსთველის სახელი და გვარი თვით „მეფხვის ტყაოსანში“ უნდა იყოს ჩართული კიდურ-წერილობითაო. ზოგნი ჰფიქრობენ რომ ეს „მეფხვის ტყაოსანის“ წინასიტყვაობაში უნდა იყოს მოხსენებულიო. ჩვენ გადავშინჯეთ „მეფხვის ტყაოსანი“ და რამდენიმეჯერ ბეჯითის დაკვირვებითაც ჩაეკითხეთ და მის ყოველ ტაეპის სტრიქონის თავსა და ბოლოსაც დიდად დავაკვირდით, მაგრამ ჩვენ იქ ვერსად რა ვპოვეთ. ასე გადაშინჯვის გარდა ჩვენ ყოველი სტრიქონის თავი და ბოლო ასოები გადავსწერეთ, ერთი მეორეს ჩავუმწკრიეთ და დავუწყეთ დაკვირვება, მაგრამ მაინც არაფერი აღმოჩნდა.

საქართველოს ისტორიის ზოგიერთა მწერალნი დაბეჯითებით მოგვითხრობენ, რომ შოთა რუსთველი რუსთავის მთა-

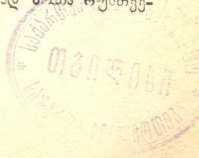
ერის შვილი იყო. ამას თეიმურაზ ბატონიშვილი მტკიცედ ადგია და უეჭვოთ ამტკიცებს. ამ ცნობის თანახმანივე არიან ყველა ძველი მწერლები და ესენი თითქმის ერთი მეორეს მისდევენ ჰაზრისა და ცნობის შეუცვლელად. შოველს ამაგანს ის ჰაზრი აქვს გატარებული, რომ შოთა რუსთავედ რუსთავეის მთავრის შვილი იყო. ამ ცნობების მეოხებე და ჩვენებით ჩვენ შეუდევით თვით ამის გარკვევას და შესწავლას, თუ თამარ მეფის დროს დაბა რუსთავეის მთავრა, რომელ გვარის პირნი იწოდებიან, მაგრამ ჩვენ ეს ვერ „მართლის ცხოვრება“-ში ვპოვეთ და ვერც მახუშტის გეოგრაფიაში.

„მართლის ცხოვრებაში“ და მახუშტის გეოგრაფიაში ძალიან ბევრი პირთ სახელები და გვარებია მოხსენებული, რომელნიც სამცხის მცხოვრებათა და გამგეთ იწოდებიან ყველგან, მაგრამ ის კი არ არის ჩვენებული თუ, რუსთავეის მთავრათ ვინ იყო. შექველი საგანი კია, რომ დღეს თუ არ ხვალ მაინც აღმოჩნდება ერთი ამისთანა წიგნი, ზუჯარი, ან რაიმე, სადაც მოხსენებული იქნება სამცხის გამგე გვარი და სახელები და მაშინ უეჭვოდ და შეუცვლელად მტკიცდება რუსთაველის გვარი და ვინაობა. აღმოჩენაზე ჩვენ ეჭვი არა გვაქვს, რადგანაც ჩვენ ხშირად შეგვიტყობოდა ხოლმე, რომ ძველად ერთი წიგნი არსებობდა რომელიც „შიაც აღწერილი იყო სამცხის მცხოვრებთ ქართველთა თავადთა, მოხელეთა და მთავართ ამბებო. მანამ ამის წიგნებ რამე ცნობები აღმოჩნდებიან, მანამდის ჩვენ მოვიყვებით იმას, რისაც შეძლება გვექნება. საქართველოს ისტორიის შესახებ კვლევებით მოგვითხრობენ, რომ თამარ მეფემ ხაიფის რომ გაიმარჯვა, იმ დროს გამარჯვების სახსოვრად „ათა ათასა დამწყები“ სთქვაო. შინა სთქვა ეს „მტკიცე“ ამას „მართლის ცხოვრება“ იქვე არ უჩვენებს. ამის დასახელება ძველი და ახალი მეისტორიენიც აღიარებენ და სხვათა შორის ბროსე და იოსელიანიც მოგვითხრობენ, რომ ხახუ-

ლის მღვთის მშობელზე, წარწერილი მანიაკი შათა რუსთველ-მა დასწერაო. ეს მანიაკი დაბეჭდილია 1863 წ. გამოცემულ „მეფხვის ტყაონის“ ბოლოში. ამ დაბეჭდილის თავზედაც აწერია, რომ „მანიაკი თქმული“ „შათა რუსთველისგანაო“. ეს მანიაკი „ქართლის ცხოვრების“ პირველ ტომშიაც არის ჩართული; რომლის თავზედ შემდეგი წარწერაა:

„ხოლო დროშა იგი ხალიფასი, რომელი მიიღო შალვა ახალციხელმან წარგზავნა ესე მონასტერსა დიდსა წინაშე ხახულისა ღვთის მშობლისა, მგზავსად მამა-პაპისა მათისა. შითარცა მაშინ დიდსა ღვთის წარგზავნა მოძკრ ცვილი ქედისაგან დორებზედ და ყიას-ძეს დიდ გვართა მანიაკი ოქროს შემკული თვლებითა ძვირუასითა. მიზეზად ძღვნისა შეწირვისა დამედრებლობისა, მანაც ესე ვითარად ესე იამბიკო ოც-და-ხუთ ლექსად აღწერა, „მახუშტის ისტორიაში ეს მოხსენება ცოტა განსხვავებით არის მოხსენებული და ამიტომ მოგვყავს აქვე: „ხოლო წარგზავნა დროშა ათაბაგისა ხახულისა ღვთის-მშობლის წინაშე, ვითარცა პაპამან მისმან მანიაკი ყიას ძისა (ქართ.-ცხოვრება.) დორებეზისა და ყიას-ძისა (გვ. 319). ესე იამბიკონი ხუთ მუხლედნი ოც-და-ხუთ ლექსად წარწერაო.“

ამ ადვილიდკან არა სჩანს ნათლად ის თუ ვინ დასწერა ეს მანიაკი—ჰიას ძემ, თუ ჰიას ძეს სხვამ დაუწერა და მხოლოდ ჰიას ძემ წარგზავნა მგზავსად ქართველთა ძველთა მამა-პაპათა. ამ ცნობების მეოხებით მე კი ჰიას ძე თამარ-მეფის მანიაკის დამწერად მიმაჩნდა, და თუ ამაში შემცდარი არა ვარ და ზემოთ მოყვანილი ადვილებიც სარწმუნოთ განდებნიან სხვათათვის, მაშინ, მაშა სადამე უეჭვოდ უნდა მივიჩიოთ ის ჰაზრი, რომ ჰიას ძე რუსთველის გვარი უნდა იყოს. მაგრამ დავანებებ ამას მე თავს და უფრო სხვათა საყურადღებო გაეხდო, რომ მათ განაჩირონ „ქართლის ცხოვრების“ ადვილები და განსაზღვრონ, თუ ვინ არის ჰიას ძე და ან მას რათ იხსენებენ ისე გამოუკვლევლად შათა რუსთველის მანიაკის დამწერის სხენებითა.

იმედია, ეს მიმართვა უყურადღებოთ არ დარჩება და ქართული ისტორიული სკოლის წარმომადგენნი მალე და ცხადათ განარჩევს, განსაზღვრავს და აღმოაჩენს იმას, თუ “ქართლის-ცხოვრებაში“ მოხსენებული შაას ძე ხომ არ არის შოთა რუსთაველი. მე მაინც ამ მოსაზრებას მტკიცე და შეურყეველს ხასიათს არ ვაძლევ და გადავდივარ მეორე, მაგრამ უფრო საყურადღებო მხარესა დი მასალაზე, რომელიც მოხსენებულია „ქართლის ცხოვრების“ პირველ ტომის 273 გვერდზედ. თამარ მეფის მამის ბიორგის მეფობაში სხვათა შორის მოხსენებულია შოთა ართავაჩოს ძე, მაგალითად აი როგორ;

„მაშინ შეიყარა ლაშქარი (ე. ი. ბიორგის მეფობას) ქალაქით თბილისით და მიმართა, და სომხეთისა მთასა შინა მყოფსა დაეკვეთნა ძლიერათ იოტნა და განაქცივნა ღიმიტრი და მიმდგომნი მისნი: და შეიხვეწნეს ქალაქსა და ციხესა შინა ლორისასა და მოუხვნა ყოველნი სიმაგრენი და ციხენი, რაოდენნი მას მძლავრებით დაეპყრნეს: მაშინ წარმოუვიდეს ღიმიტრის სარგის მხარგრძელს, შეილითა და ძმის წულისა მისითა, ძმა და საყვარელი ორბელთა: ესე შეიტკობა და შეიყვარა მეფემან და მისცა მისანდობლობა მზგავსად გვარიშვილობისა მისისა და მომამბრძოველმან ტაშირის და ლორისა ვიდრე კართამდე, დაიბანაკა აგორთა: მაშინ ღიმიტრიმ მყოფმან ციხესა შინა ლორისასა, წარგზავნა ლაშქარნი, რომელნიცა დარჩომოდეს ერთგულეებასა შინა მისსა და სხვანი თემისა მესხნი, თორელნი, ქართველნი, სომხითარნი და თვით გამწრდელი მისი მეჯინიბეთ - უხუცესი კიაბერი და მივიდეს ქვეყანასა ჰერეთისისა და მუნით მოიხმეს ჰერეთის მრისთავი და ყოველ ჰერნი, სრულითა ლეკითა და შეიქმნეს ომნი ფიცხელნი და მკეთერ-კვეთებანი, რამეთუ იყვნესცა ორ კერძოვე გამოცდილნი და ლომნი კაბუკნი: ამასა შინა სძლო მსჯავრმან სიმაართლისამან, და გააქცივნეს ჰერნი დიდებულნი, აზნაურნი და ლეკნი: ხოლო შეიპყრეს ბრიგოლი

ასათის-ძე, ფიცხელი და კარგ მეომარი, თვით ხელ-დაკოდი-ლებით და გამოკვლითა ცხენისათა. (შეიპყრნეს იონე მარ-დანისძე, რომელი ითქმოდა პირველთაგან ორ-გულად და მთლად მთხრობლისა, და მასთანა შოთაცა, ძე ართა-ვაჩის-ძისა. ესენი, ვითარცა შინათ გამცემელნი, განზრახ გან-გებითა, ხელთ-იპყრნეს, წარმოვიდნეს, და მოვიდეს წინაშე მეფისა ღვთიფ-დაცულისა. ხოლო განიხარნეს სინარულითა დიდითა ფრიად ვინათგან ჰხედვიდა ღმერთსა თანაშემწედ თვისად ხელს ამპყრობელად და მარად ღლე მარჯვეობისა მომცემსა მრავალს მაღლსა აღუარებდა.“

მე ერთის მხრით ვფიქრობ იმაზე, რომ ამ შემთხვევაში მოხსენებული შოთა ართოვაჩის ძე—შოთა რუსთველი უნდა იყოს. ეს მოხსენება უფრო საფუძვლიანად მიმაჩნია, ვიდრე პირველი, შიას ძის შესახებ. ართოვაჩის ძის რუსთაველობას ჩვენ ის უფრო გვაფიქრებინებს, რადგანაც ამ მოხსენების შემდეგ შამარ-ღედოფალი ერთობ მალე გამეფდა და აღვიდა ტახტზედ. ასე სულ იქნება ხუთი წელიწადი იყოს გასული, მეტი არ იქნება. ეს მოხსენება მე ჩემს პირველს ბროშურაშიაც უნდა შემეტანა და მელაპარაკნა ამაზე, მაგრამ ამის უყურადღებობა ბორჯი — ჯანაძის ისტორიამ მიყო.

ბორჯი — ჯანაძის ისტორიის თანხმადვე განმარტავს ჩუბინოვი, რომ შოთა-რუსთაველი რუსუდან ღედოფლის მეფობაში იერუსალიმიდგან დაბრუნდა საქართველოში; ბორჯიჯანაძის ისტორიის თანხმადვე უმატებს, რომ რუსუდან ღედოფალმა რუსთაველი თათარ-ხანთადმი ელჩად წარგზავნაო. ამ მოხსენებასთან ბორჯიჯანაძის ცნობებში ბევრი სხვა ისტორიული ცნობებია მოხსენებული, რომელნიც უეჭვოდ ამტკიცებენ რუსთველის შესახებ იმას, რომ იგი შამარ-მეფის შემდეგ რუსუდან-ღედოფლის მეფობასაც უნდა მოსწრებოდაო. როცა ჩვენ ამ ცნობებს ვკითხულობდით და ვარჩევდით, მაშინ შოთა ართოვაჩის ძეც გვქონდა სახეში და მასზეც

ვფიქრობდით მაგრამ ზორგიჯანიძის მოთხოვნის თანხმად ჩვენ უფრო რუსულანის მეფობაში მოხსენებული შოთა ნიკანით რუსთველად, რომელიც იქ „შოთა ძუპრა“ იწოდება, ჩვენ ვერც ამ საგანს და მოსაზრებას დავენდევით, რადგანაც შოთა ძუპრა „ქართლის ცხოვრებაში“ ჰერეთის მცხოვრებად იწოდება და არა სამცხე საათაბაგოვლად. ამ საგნის დასარღვევად ჩვენ თვალ-წინ გვიდგებოდა ის ცნობებიცა, სადაც მოგვითხრობენ, რომ რუსთველი ჰერეთის მხრის რუსთაველი იყოფო. ამ მოხსენებებს ამტკიცებენ ზეპირ გადმოცემითი ცნობებით, რომელნიც დაბეჭდილნი არიან რუსულად და უნდა ვსთქვათ, რომ ეს ცნობები ისტორიულის შეცდომებით ისე არიან მოცულნი, როგორც ზოლოვინისგან დაწერილი რუსთველის ეპისკოპოსის ივანეს სახელი შოთა რუსთველად არის აღიარებული. ზოლოვინი უფრო ტეიმურაზის ცნობების მეოხებით უნდა იყოს არეული, რადგანაც ტეიმურაზი თავის ისტორიაში იმასაც მოგვითხრობს, რომ რუსთაველი ჰერელი იყოფო და ერთ ალაგას იმასაც ამბობს, რომ სამცხელიო. ჩვენ იმ დროს ის ჰაზრი გვაფიქრებინებდა შემდეგს, რომ ერთი კაცი როგორ იტოცხლებდა იმდენ ხანსა და როგორ მოესწრებოდა ბიორგი III მეფობას და მის ქალის თამარისას, ლაშასას და შემდეგ კიდევ რუსულანისასაც. ეს ხანა ჩვენ ერთობ დიდათ ვბოვეთ და ამიტომ შოთა ართავაჩოს ძეს გვერდი აუქციეთ და ძუპრა შოთას შეეცხეთ, რადგან ამის შესახებ სხვანიც გვაუწყებენ. ახლა კი ჩვენ იმ მოსაზრებას დავადექით, რომ უფრო შესაწყნარებელი უნდა იყოს ის ჰაზრი, რომ ბიორგის მეფობის დროს მოხსენებული შოთა ართავაჩოსძე უნდა იყოს შოთა რუსთაველი და არა შოთა ძუპრა.

აქ ისიც შეიძლება ვიფიქროთ, რომ ბიორგი მეფის დროს შოთა ართავაჩოს ძეს თამარის მეფობისთვისაც მეესწრო, ლაშასი და შემდეგ რუსულანისთვისაც, თუმც ეს ხანი ერთობ გრძელია და საეჭვო. ამ ეჭვს ჩვენ რუსთველის

სახელ-დებაც გვაუწყებს, რომ ბიორჯის მეფობაში შოთა ართავაჩოს ძედ არის მოხსენებული და რუსუდან დედოფლის დროს კი „ტუპრა შოთად.“ ამ საექვეო საგნის გასამართლებლად და აღსადგენათ ჩვენ შემდეგი ჰაზრი გვებადება, რომ ვიქონიოთ როცა შოთა რუსთაველი ართავაჩოს ძეთ იწოდებოდა, მაშინ ერის კაცი იყო, და როცა შოთა-ტუპრად, მაშინ ბერად. ამას ვფიქრობთ ჩვენა, მაგრამ დაქვემდებარებით მაინც არა გვწამს ეს, რადგანაც ამის წინააღმდეგ „მართლის ცხოვრების“ შედეგი ცნობებით საყურადღებოთ სადაც მოხსენებულია, მიგვაჩნია, რომ შოთა ტუპრი ჰერელი იყოველ. თუ შოთა ტუპრას „ჰერელათ“ მივიღებთ და მასთანვე ამასვე ვიცნობთ შოთა რუსთაველათ. მაშინ თეიმურაზი უნდა გამართლდეს თავის ცნობებითა და ჩვენც უეჭვოდ ეს უნდა ვიცნათ შოთა რუსთაველად; თუ ამ მოსაზრებას უარს ეყოფთ, მაშინ ჩვენ შოთა ართავაჩოს ძე უნდა მივიღოთ შოთა რუსთაველად. ამ აზრს ვადგევართ ჩვენა და ვაცხადებთ, რომ შოთა რუსთაველის გვარი ართავაჩოს ძე უნდა იყოს. ამას მე ისიც მამბედივინებს, რომ „მართლის ცხოვრებაში“ ართავაჩოს ძე სამცხის მცხოვრებად იწოდება. ეს გვარი ძველადგანვე მოიხპო საქართველოში. ამ გვარის ხალხთა შესახებ მკაფიოთ სჩანს, რომ ართავაჩოს-ძენი თავადის შვილები უნდა ყოფილიყვნენ. მაინც ჩვენ ჩვენს მოსაზრებაებს არ ვასომთ მტკიცე და დაურღვეველს ბეჭედს. ამ ცნობების გარდა მოგვეყავს კიდევ სხვა ცნობებიც, რომელნიც პირ-და-პირ რუსთაველის გვარის გამოარკვევებს შეეხება. როგორც ზემოთაც მოვიხსენეთ ძველის დროის მემორიალთაგან დარჩენილი ყოფილას ჰაზრი, რომ შოთა რუსთაველს გვარი და სახელი თვით „მეფხვის ტყალასანში“ უნდა იყოს მოხსენებულიო. სხვათა შორის მეფის ირაკლის დროის არხიმანდრიტ გამალიენ გამარეკელს უთქვამს, რომ შოთა რუსთაველი გვარად მამრეკელი იყოველ, ეს ანბავი ძველადგანვეა დარჩენილი საქართველოშიო. ამის დასამტკიცებლად ამ არხიმანდრიტს „მეფხვის-

ტყაოსნის“ 143 ტაევის ორი სტრიქონი მოუყვანია, სადაც გამრეკელიც არის მოხსენებელიო, მაგრამ ჰაზრის დაბუნდვის გამო სიტყვას ერთი ასო აქვს შეცვლილიო, და იმიტომ აღნიშნული გვარი თვის ჰაზრს ჰკარგავსო, მაგალითად უნდა იყოს გამრეკელიო და არის „გამდრეკელიო.“ აი როგორ არის მოხსენებული:

9 4

ხალხური ლექსები.

უი, შენ-კი გენაცვალე,
რომ გიდიღინებს უელია,
გაგიმრეიდეს მოკეთე,
დაგიმონაფდეს მტერია.

ესლა იქიდან გიანსელ,
გადმოვიარე რაჭაო;
თქვენსა რომ დვინო დავლიე,
უელზე დამადგა ჭაჭაო.

ბიძია გადამეკიდა, ნიშნობა რათა ჰქენია:
თუშის ქალზე დავინიშნე, დაბალია და სქელია.
მოსაყვანათ რომ წაველი, ცხენს მომიწვევია წელია,
ავდექ ურემი შეუბი, ფერსო გატეხა სქელია.
სურგზე რო წამოვიკიდე, იმან მამწვევია წელია,
მაძინდელს ავადმოფობას დღესაც ვერ აუდექია.

მეღვინევ, მოდი მშვენებით—
ახალი წელიწადია;
საესე დახსნი სტაქნები—
ღღეს კაი ღხინი მწადია.

ქალო ადი მალღა სესედ,
გადმოუარე ბროწეული;
ერთი აქეთ გადმომიგდე,
შენი ხელით მოწეული.

მეჯვრისეო, შემკობილო,
წინ მინდორო, უკან ტეეო,
გოგოების სათამაშო,
ბიჭებისა საძოთხეო.

ქართული თეატრი

ოთხშაბათს 28 იან. არტისტი ქალი საფარ. აბაშიძე. საბუნეფი-
სოთ ქართული დრამატიული დასისაგან წარმოდგენილი იყო ჩვენა
სახელოვანი პოეტის აკაკის ისტორიული ოთხ—მოქმედებანი
დრამატიული პოემა „თამარ ცხიერი“. ამ წარმოდგენამ ერთსელ
კიდევ დაგვიმტყინა, რომ ჩვენ სცენას ჰყავს ნიჭიერი არტისტები;

ერთსულ კიდევ დაგვიმტკიცა, რომ თუ ჩვენ დასს რიგანი და საქმის მტოდნე რეუსორი ეყოლება — მალე აღმადღება და მიაღწევს თავის დანიშნულებას.

ჩვენდა მოულოდნელად ბბ. არტისტებს ასე კარგათ შეეგნათ და მოემზადებინად როლები, რომ არ შეიძლება ეს დღე, ეს წარმოდგენა ეოველთვის დიდის სიამოვნებით არ მოვიგონოთ..

ჩვენ ვერ წარმოვიდგენდით. რომ ჩვენი დასი შეიძლება გაღეჟილი შიესის ასე კარგათ წარმოდგენას...

ვისაც კი თეატრის საქმე სასარგებლო საქმეთა მიაჩნია და მისა წინ მსვლელობა — ხარებს, ის ბევრს ინანებს თუ ამ წარმოდგენას არ დაესწრო.

დრამატიული ხელოვნება.

გრიმი, ტანთ-საცმელი და სამკაულობა.

როგორც გრიმს, აგრეთვე ტანთ-საცმელს, იარაღს და სამკაულობას პირველი ადგილი უჭირავს ტიპის გარეგნულ გამოსახულობაში. აქაც, როგორც გრიმიროვკაში უფრო მეტად საჭიროა გაცნობა იმ დროისა და ეპოქისა, რომელსაც ეკუთვნის პიესის მოქმედება, მეტადრე თუ პიესა ისტორიული და კლასიკურია. როდესაც აქტორმა კარგად იცის ისტორია და კულტურა იმ დროისა, რა დროსაც ეკუთვნიან პიესების მომქმედნი პირნი, მაშინ მას არ გაუძნელდება ტანთ-საცმელის, იარაღის და სამკაულის ხმარება, რომლის არჩევას დიდი სიფრთხილე მართებს. საზოგადოთ ისტორიული ტანთ-საცმელის არჩევა მოქმედი პირისათვის ძრიელ ძნელია და არამც თუ აქტორს, არამედ თვითონ აქტორს — ისტორიკოსსაც კი უჭირდება გადაჭრით თქმა რა დროს რა ნაირი ტან-

ინსამოსი და სამკაულობა ჰქონდათ. ეს საგანი უფრო სპეციალისტების საქმეა.

ტანთ-საცმელი კი ახალი ღროისა უფრო ადვილი ასარჩევია, მაგრამ აქაც მართებს აქტორს დაკვირვება, რადგან ყოველ ხუთი წლის შემდეგ, რაღაც „მოღა“ რომ იციან— დაულალავად იცვლებოდა. მანსაკუთრებით საქმეს აძნელებს ქალების კაბები და სამკაულები—მაგრამ ჯერ ერთი მაგალითი არ ყოფილა, რომ აქტორისა ცუდი ან „უმოდო“ ტანთ-საცმელით გამოსულიყო სცენაზედ—აქტორისები თითქმის ნამეტნავათ ცდილობენ ტანისამოსზედ.—იმათ ეს უნდა დაიხსომონ, რომ გემო გახსნილი, ესტეტიური გრძნობის მცოდნე მაყურებელი არას ოდეს არ დარჩება კმაყოფილი თუ არტი-სტკა მართა თავის ტანის სიმშვენიერებზედ ჰფიქრობს და არა ტიპის მართალ გამოსახულობაზედ გარეგნული სამკაულობის მხრით.

ხან-და-ხან როლი თხოულობს, რომ მოთამაშე გამოვიდეს სცენაზედ დაგლეჯილი ტანთსამოსით და ზოგს აქტორს ღიდ საქმედ მიაჩნია თუ გამოვა სცენაზე, მართლა დაგლეჯილ დაფლეთილი ტანთსაცმელით. ეს ღიდი შეცდომაა.

სასცენო ხელოვნებას მეტად ეჯავრება, ყოველისფერი ძველი და ჭუჭყიანი. სცენა არასოდეს არ იყო და არც იქნება ნაბღვილი ჩვენი საყოველღეო ცხოვრება და სიცოცხლე—უკეთ რომ ესთქვათ: სცენას მიზნათ აქვს გვაჩვენოს გამოხატვით, წარმოდგენით და მიმსგავსებით კაცობრიობის ცხოვრების აღმა-დაღმა ტრიალი და ამიტომაც ვგონებთ, რომ ხსენებული აქტორების უადგილო და უხეირო რეალური, გულმოდგინება ბუნებრივ გარეგნობაზედ, საქმეს თუ სრულიად არ გააფუჭებს, თავის ღღეში წინ არ წასწევს.

წადებიდან მოყოლებული ქუდამდინ აქტორს ყოველისფერი შესაფერა, მოწყობილი და სუფთა უნდა ჰქონდეს.

თუ საქიროა როლისათვის რომ აქტიორს ჭუჭყიანი პერანგი ეცვას სრულებით საკმარისია, რომ პერანგი გახამებუ-

ლი არ იყევს. მსთქვათ როლი თხოულობს დახეულ შარვალს—ეს იმას არ ნიშნავს, რომ უთუოდ დახეული უნდა ჩააცვას, მუხლები უჩანდეს—ეს შეცდომაა, ურცხოება. სრულიად კმარა თუ ახალს შარვალს დაეკერება ზევით რამე ნაჭერო, რომელიც დაემსგავსება დახეულს და სინამდვილესაც არ მოშორდება. თუ ყასაბის, ბაზაზის ანუ მიკიტინის ახალუხია საჭირო სცენაზედ, აქედან ის არ გამოდის, რომ აქტორი უთუოდ გაქონილი და დოშით აყროლებული ახალუხით გამოვიდეს.

მართის სიტყვით, ნურავის ნუ ჰგონია რომ სცენაზედ ჩვენი ნამდვილი ცხოვრების გადატანა შეიძლებოდეს, სცენა არის მხოლოდ ცხოვრების სარკე და არა თვით ცხოვრება.

მიღრე აქტორი სცენაზედ გამოვიდოდეს ფარდის ახდამდინ უნდა ყველაფერი გაისინჯოს: მაგრათ აქეს იარაღი, პარიკი და სხვა ეკსესუარები თუ არა;—ნშირად ყოფილა ესეთი მაგაგლითები როდესაც აქტორს სცენაზედ შარვალი ჩაჰვარდნია.

შველაფერი ზომიერად უნდა იყევს, კოხტათ იჯდეს ტანზედ. მართი შენიშვნა აქტრისებს. მსენი ძალიან ხშირად იცმენ მოკლე კაბას და ამ რიგათ ფეხები კანჭებამდინ მაყურებლისათვის ნათლათ მოჩანს, ეს ცუდი ჩვეულებაა. რა თქმა უნდა ტეატრში ყოველთვის მოიპოვებიან ისეთნი, რომელნიც მაგისტანა შემთხვევას ზეციდან მანანასავით ელიან, მაგრამ სიმართლე ჩვენკენ არის.—

შერჩატკები, ყელსახვევი და სხვა მაგისტანა რამ ყოველთვის წმინდა უნდა იყევს. ღიდი ყურადღება მიექცევა აგრეთვე პერანგებს. შემცდარია ის აქტორი, რომელიც ფიქრობს რომ ღამეა და ჩემი პერანგის სისუფთავეს ხალხი ვერ დაინახავსო;—ეს ტყუილი იმედია—მაყურებელს არაფერი არ გამოეპარება. ათასი კაცი ერთს კაცს როცა მიაჩერდება, მაშინ ტყუილი იმედია კონდრაბანდით გატანა თავის ნაკლულევანებისა. წარმოდგენის დროს პერანგი ყოველთვის შეიძლება გამოიცვალოს:

იარაღებს ფარდის ახდამდე გასინჯვა უნდა, თორემ ბევრ-
 ჯერ აქტიორი ძალზედ ეწევა ხანჯალს, მაგრამ მისდა-სამწუხარ-
 როდ ხანჯალი გაქედლია, არ ამოდის ქარქაშიდამ და
 ამაზე ხალხს სიცილი მოსდის.

ამით დაეაბოლოვებთ ამ წერილს. ბრძოლა, ტან-საცმელი
 და სამკაულობა აქტორს ყოველთვის ხეირიანი უნდა ჰქონ-
 დეს, რადგან ესენი მხოლოდ გარეგნობას შეეხება და
 მაშა სადამე ადვილი შესასრულებელია, თუ კი აქტორი
 არ დაიზარებს და ხალხის ყურადღებას კრძალივით მოექცევა.

გ.—იპ.

რ ე ტ ე ა ტ რ ე ბ ი

I

მეგობრებო.

* * თუ მეგობარი გყავს, ცოლს ნუ შეირთავ—და თუ
 შეირთო—მეგობარს დაჭმორდი. თორემ შენი მეგობარი ეცდება,
 რომ შენი ცოლის გულში უფრო დიდი ადგილი დაიჭიროს და
 ეს—ძალიან საშიშია.

* * მეგობარმა რომ გითხრას ამა-და-ამ ადგილს მაგ.
 მარჯვნივ გავისეირნებთ მედა შენი ცოლია—ნუ ენდობი, თორემ
 „მარჯვნივის“ მაგიერ მარცხნივ წაიყვანს, და უკუღმა სიარულში
 ადვილია წაქცევა.

* * თუ მშვიდობიანი ცხოვრება გიყვარს და შენმა ცოლ-
 მა დაიწყოს შენი მეგობრის ქება და იმისი ღირსების აღწერა—
 გადაიკარგე ისეთ ალაგს, სადაც არც გინდობენ და არც ანა-ვის
 იცნობ; იქ ვერაფერს გაინებებს შენს რქებზე.

II

* * * დედათა სქესმა უზენოდან კარგათ იცის სად როგორ მოიქცეს, ამისათვის მამათა სქესს ვეტუვი ორიოდე სიტყვას.

თუ გინდა ქალმა შეგიძულეს—თავი შეეკარებულად ახკენე და ხშირად ელაზარავე შენის გულის გრძნობებზე.

III

ფულზე.

* * * თუ არ გინდა რომ ქვეყანაზე გამოშარავდე — ახლად გამდიდრებულს ფულს ნუ ესესხები.

* * * თუ გინდა, რომ კარგს ამხანაგს, მეგობარს დაწმორდე—ფული ისესხე იმისგან ან ასესხე.

* * * თუ ძალიან გაჭირვებაში ჩავარდი და გინდა, რომ მეგობრები მაიანც არ დაჭკარგო—არც ერთს მათგანს ფული არ ესესხა: არც გასესხებენ და თვითონაც დაგშორდებიან.

* * * ესლანდელი მეგობრობის სამძლვარი ოქრო და ვერცხლია; ესენი გამოგელია?—შენ მეგობარს სმას აღარ გასცე, თორემ ამით დიდს შეურაცყოფას მიაყენებ.

IV

სამსახურის ქაბუზს

თუ გინდა სამსახურში დასწინაურდე—რა წამს მისვიდე სამსახურში, აილე კალამი ხელში, მიუჩქე სტოლს და, თუ გინდა, სულ ჩურაფერს კაკუთებ, ოღონდ, როდესაც შენმა უფროსმა ახლოს გამოგიაროს დაიწუე ჟღანბანს. ამასთან არ დაგაკვიფდეს, რომ თუ უფროსმა რამე სასაცილო ამბავზე დაიწუოს ღაზარაკი—დიდის მოწიწებით დაუგდე უური და როდესაც გაიცინოს (უსათოვოდ გაიცინებს იმიტომ, რომ თავის აზრით, ის გიმტკიცებს თავის თავ-მღაბლობას) შენც სულელივით გაიღრიჯე. ამასთან

შემთხვევაში სულელური გაღრმავება წამდენიმე, კიბეზე აგასტუნებს; მაგრამ ყველა ამას ისა სჯობს, რომ ის ხან-და-ხან გაჭირვებულად დაიხსნა სოლმე!.. — ეს იცოდე, თუ სსენებულს სიკეთეს ნახავს შენში — ძალიან სშირად ჩავარდება გაჭირვებაში და წამდენ-ჯერაც გამოიხსნის — იმდენ ფეხს ახდგამ წარმატების კიბეზე... თუ ვერც ერთ რჩევას ვერ შეასრულებ — სამსახურს თავი დახეებ... თუ სსვა სამსახურში იშვავი წამე ადგილს — იქ თავი აღარ დახეებ — ხანამ არ გაგაგდებენ.

ალექსანდრე გიკვილია.

კვირიდან-კვირამდე.

◆ ამერიკელები გასაკვირველი ხალხია, ერთმა ამერიკელმა მოიგონა საშუალობა თუ როგორ უნდა გადიხადონ სახლის ქირა. ამ ბაცონმა დაბეჭდა გაზეთში შემდეგი განცხადება: „ვინც გამოიგზავნის 20 პუნტივს, მე შევაცუობინებ თუ როგორ ადვილად შეიძლება ფულის შოვნა სახლის პატრონის დასაკმაყოფილებლად.“ რასაკვირველია ბევრმა გამოგზავნა ოც-ოცი პუნტივი, გამოგზავნილი ფულებით გაუსწორდა თავის სახლის პატრონს ქირაში და გამოგზავნილებს მისწერა: „თქვენც ისე მოიქეცით, როგორც მე“ — ო.

◆ ინგლისის გაზეთები ძალიან გართობილი იყვნენ შემდეგ ამბავზე ლაპარაკით: შეერთებული შტატების კონსულათ ნამყოფი ბ. ბადომ უამბოთ შემდეგი შემთხვევა: როდესაც გენერალი გრანტი თავის მოგზაურობის დროს, მოვიდა ლონდონში — კოროლევამ დაჰპატიჟა თავისი ცოლით სადილათ. გრანტის ცოლმა გადაწყვეტით გამოუცხადა მოპატიჟეთ, რომ თუ ჩემს შვილსაც არ დაჰპატიჟებთ, არც მე წამოვალ. სასახლის მწლებლებმა ბევრი ფიქრის შემდეგ გადასწყვიტეს, რომ შვილიც დაეპატიჟათ. სადილი გაშალეს მაგრამ ღენერალი თავის ცოლით მიიპატიჟეს კოროლევას სტოლზე და შვილი — სასახლის მწლებლების: აფიცრების ადიუტანტებისა და სხვ. სუფრაზე. ახალგაზდა „ჟეს“ — მა მოახსენა: „მე დაჩვეული ვარ, როდესაც სადილათ მეპატიჟება ვინმე, სასადილოთ უსათოვოდ იმასთან ვზივარ სოლმე და ვწლავ

ისე მოვიქცევი: ან კოროლევასთან, ერთად ვისადილებ; ან არა და სულაც არა ვჭამ სადილსაო. ამაზე მიჰმართეს იმის მამას, მაგრამ მამამაც შვილის მხარე დაიჭირა. მეტი ღონე არ იყო კოროლევასათვის უნდა მოესხენებინათ. ამაზე კორაღევამ ბრძანა: თუ კი აგრე ძალიანა ჰსურს ჩემთან დღეობა—მობრძანდესო.. ესლა ზოგი ამბობს რომ, გრანტის შვილი უზრდელი ყოფილა, რომ სასახლეში მიღებული წესი დაარღვია, ზოგი ამბობს, გრანტის შვილს უსწავლელია ინგლისელებისათვის—დაპატიუებული სტუმრების მიღებაო, ზოგი რას ამბობს და ზოგი რას. მე ვამბობ რომ ჯესი „უოჩალი ბიჭი“ ყოფილა

წ გ რ ი ლ მ ა ნ ი

* * ერთმა მოსუცბუელმა იჩივლა სასამართლოში: ჩემი შვილები არ მინახავენ, ერთ ღუკმა ჰურს არ მსწვდიანო და ბოლოს დამუმატა: როცა მოგვედები რა იმედი უნდა მქონდეს, რომ იმათ დამარხონო! მსჯუელმა გადასწყვიტა, რომ შვილებს უნდა შეენახათ ეს მოსუცბული და გარდაწყვიტა შვილების შემდეგ უთხრა მოჩივარს: თქვენ დამარხვასე ჯერ კერაფერს ვეტყვი თქვენს შვილებს, იქნება დაგმარხონ, ვინ იცის, და თუ არ დაგმარხვენ—სახივარი შემოიტანეთ.

* * ერთ ჯარის კაცს ტრახანობა ძალიან უყვარდა. ზოგჯერ იქამდის გაერთობოდა ხალხე სინდრეში, რომ არ იცოდა რას ამბობდა და რას არა.—ამ ვაყბატონმა ერთხელ დაიღო სმაღზე ხელი და თავ მოწონებით სთქვა:

აა ამ ხმალით ომიანობის დროს სამი თათარი ერთად მოკვალ და მარჯვენა ხელები დავაჭერო!

— რატომ თავები არ მოსჭერო, უპასუხეს ამხანაგებმა.

— ბარემ მეც კი მინდოდა თავების დაჭრა, მაგრამ რაღა უნდა მქნა, რომ თავები უკვე მოჭრილი ჰქონდათო! მიუგო ტრახანამ.

* * * ერთმა წვერ-ულვამ მოპარსულმა გამოძიებულმა მიჭმართა
გამოძიების დროს ერთს „რასკოლნიკს“: თუ შენი წვერები გწამს,
თუ სინიდისი უფრო მეტი გაქვს წვერებზე — ძართალი სთქვიო.

— ბატონო! თუ ქვენ სინიდისს ჭნობვეთ წვერებით, მას
თქვენ სულ უსინიდისო ბრძანებულხართო — მიუგო „რასკოლ-
ნიკმა.“

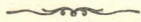
„იეტრის ფოსტა.“

თელა.. ვი. გ. ბურ.—ძეს, თქვენს წერილს დასტყობია თქვენი ბრძე-
თა—ბრძენობა... ნეტავი იმას, ვისაც თქვენისთანა მასწავლებელი ჰქვავს...
ჩვენ წყალში თევზს არ ვაფასებთ, ამისათვის არც „ჰო“, — არც „არა!“

წერილის პასუხად გ. თუმ... შვილს.

ენლა გვიან არის: არც დრო გვაქვს და არც ადგილი, რომ პასუხი
მოგცეთ. კარგად გცოდნიათ რომ ეს ნუმერი უკვე ამოწყობილი იყო... ამის-
თვის ფერ-ფერობით წაიკითხეთ „ივერიის“ წარსული წლის № 102: აი,
იქ რასა სწერენ: „კაცის გაბიაბრეება თვისებაა სულელიისა. პირ-ფერობა
თვისებაა მონისა“.

რედაქტორი-გამომცემელი გ. აბაშიძე

გ ა ნ ც ხ ა დ ე ბ ა ნ ი

საქოველ-კვირამ სალითერატურო და სამ-
ხატვრო ბაზეთი.

„თ ე ა ტ რ ი“

გამოვა 1887 წელს იმავე პროგრამითა და შინაარსით რო-
გორც აქამდე, წლის ბოლოს გასული თეატრიდგან შესდგება
ორი დიდი წიგნი, რომელიც შეიცავს 1664 გვერდს.

თეატრში დაიბეჭდებიან სხვათა შორის: მოთხრობანი, რო-
გორც ორიგინალური აგრეთვე საუკეთესო უცხო თხზულებათა
თარგმანი, ზიესები, ანეკდოტები, მოსწრებული სიტყვები, გასარ-
თობები, საღესური ლექსები, სამატემატიკო გამოცხადებები, ანდაზები
კრიტიკა, ბიბლიოგრაფია, რეცენზიები და სხვა და სხვა...

რადგანაც აქ-იქ სოფლებში მატულობს რიცხვი სტენის
მოყვარეთა, ამისთვის რედაქცია თავის მოვალეობათა წარსს და-
აკმაყოფილოს მათი სურვილი სტენაზე ადვილად წარმოადგენი
ზიესების ბეჭდვით.

გასეთ თეატრში მოხაწილეობას მიიღებენ ხვენი საუკეთესო
მწერლები.

რედაქციას უკვე აქვს რამდენიმე ახალი ორიგინალური თხზუ-
ლება ხვენის გამოხენილის მწერლებისა.

წლიური ხელის მომწერნი წლის დამლევს მიიღებენ სა-
ხუჭრად ოქროს ვარეიან უდაში შეკრულს დიდ წიგნს, რომელ-
შიაც იქნება არა ნაკლებ სამი კლასიკური ზიესისა და რომელიც
კლირება არა ხელის მომწერთათვის ორი მანეთი.

ფასი გასული თეატრისა: ერთი წლით 5 მ. ნახევარ წლით 3 მ.

რედაქციის კანტარა არის ოქრომჭედლების ქუჩაზე № 48.
(სემინარიის შირ-და-შირ.)

ადრესი გარეშე ხელის მომწერთათვის:

Тифлисъ. Контора редакціи газеты „ТЕАТРЪ“.
Серебряная ул. № 48 (противъ Семинаріи).